

JELENIDŐBEN

- **Glatz Ferenc:** Új reformkor 3

FIGYELŐ

- **Papp Imre:** A modern Európa születése 8
- **Vékony Gábor:** Ötzi, a messziről jött ember 13
- **Nemeskürty István:** Halálba üldözött írók 15
- **Bonifert Mária:** A Világbank „történelmi szerep”-ről 18

ÉVFORDULÓ

- **Balogh Margit:** P. Kiss Szaléz szovjet-ellenes „összeesküvése” 20

MŰHELY

- **Zsoldos Attila:** Mikor történt 24
- **Borus József:** A MiG vadászgépek 26

NYÍLT TÉR — Tisztelt Szerkesztőség!

- Levelek a terjesztésről 28

NYÍLT TÉR — Olvasóink írják

- **Szekeres József:** Angol–magyar fegyverbarátság, 1945 29
- **Fehér József:** Szomszédaink nyelvén 29
- **Nagy Péter:** Az Eötvös Collegium jövőjéről 30

TÖRTÉNELEM AZ ISKOLÁBAN

- **Sipos Péter:** Mi volt a Waffen-SS? 31

Címlapon:

Nagy Károly császárrá koronázása Rómában, 800. december 25. Francia ábrázolás
Lásd cikkünket a 8. oldalon!

História

Szerkesztő: Glatz Ferenc

A szerkesztőség tagjai: Engel Pál
Kertész István, Sipos Péter, Szakály Ferenc,
Szász Zoltán

Munkatársak: Demeter Zsuzsanna (kép),
Stemlerné Balog Ilona (kép), Kovács Éva (szöveg),
Horváth Imre (számítógépes tördelés)

Felelős kiadó: História Alapítvány
Elnök: Niederhauser Emil
Szerkesztőség: 1014 Budapest, Úri u. 53.
Telefon: 156-0457 Levélcím: Pf 9. Bp. 1250
A História Alapítvány bankszámlaszáma:
501-012539-4 OTP Bp., I. Ker. Alagút u. 3.

Szedés, tördelés: MTA TTI Kiadványcsoportja
Vezető: Burucs Kornélia
Nyomás: MESTERPRINT Kft.
Budapest, Külső-Mester u. 82–86.
Felelős vezető: Szilágyi Tamás

Megjelenik évente tízszer.
Előfizetési díj: 1 évre 750 Ft

Terjeszti: a Magyar Posta
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál
és a Helírmél, 1900 Budapest, Lehel u. 10/a
közvetlenül vagy postautalványon
Külföldön terjeszti a KULTÚRA Külkereskedelmi
Vállalat
Budapest, Pf. 149. H-1389

HU ISSN 01392409. Index: 25384

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza!

Új reformkor

Informatika, tudomány, értelmiség

Sorsfordító éveket él meg a magyar társadalom. Ahogy sorsfordító éveket élnek meg Közép-Kelet-Európa velünk szomszédos társadalmi is. A szovjet rendszer váratlanul összeomlott. Összeomlása után hirtelen ránk szakadtak a nyugati és a keleti civilizációk termékei, mindenekelőtt a kormeghatározó új erő, az informatika. Az ipari-technikai forradalom újabb szakaszának gyümölcse. A szovjet rendszer politikai-katonai eszközökkel elválasztotta a térséget az ezredvég új világtendenciáitól. Most szembesülünk korunk új, Glóbusz szintű kihívásaival. Nem térhetünk ki előlük, amikor jövőnkéről gondolkodunk. A magyarországi állampolgári közösség és az öt államba szakadt magyar nemzet jövőjéről. És nem térhetünk ki e kihívások elől, mint az egyetemesen gondolkodó tudóstársadalom tagjai. Hogy ne áldozatai, de haszonélvezői legyünk az új koráramnak. Mint állampolgárok, mint tudósok.

Termelésszervezet

Ma már látjuk: az újabb tudományos és technikai forradalom temette maga alá a szovjet rendszert. Úgy is, mint katonai-stratégiai egységet, és úgy is, mint társadalmi szervezetet. Az újhoz igazodni képtelen formációt.

Az összeomlás után a chip, a mikroelektronika, a hír- és információtovábbító rendszerek, a számítógépek újabb és újabb generációi most már szabadon fejtik ki társadalomátformáló hatásukat a közép-kelet-európai régióban is. Kikezdi a termelésszervezetet, és az arra épülő munkaszervezetet, az egyén és közösség között feszülő érintkezés- és közösségkultúrát, és kikezdi a közösség területi-igazgatási szerkezetét is. Nem szólva arról, hogy gyorsabban demokratizálják a térség politikai

szervezeteit, mint az elmúlt másfélszáz év bármelyik helyi radikális politikai ereje. Egyik napról a másikra a polgár napi életmenetének részévé teszi a köz eseményeit. A közösség dolgairól véleményt nyilvánítani – ma már mindenkinek biztosított lehetőség, szinte társadalmi kényszer. Ha a lehetőséggel a polgár nem is él.

Nemcsak a szovjet rendszert gyűrték maguk alá az új ipari-technikai forradalom erői, de siettetik magát a térség több évszázada húzódo integrációját is. A nyugati, illetve a világgiacba. A 19. század első felében kialakult világrendszer most bomlik fel. E bomlás és az új formák kialakulása része mindannak, ami térségünkben történik.

Tekintsünk vissza. A 19–20. századi ipari-technikai forradalmak csodálatos gépkorszakot varázsoltak a vaskorszak utolsó periódusából. A gép – először a gőz-, majd a robbanó- és a villanymotorral hajtott gép – a munkavégzés folyamatait, a munka eszközkultúráját, az emberi mozdulat-rendszer évezredes ütemét változtatta meg. Új típusú, nagyközösségi termelésszervezési kereteket kívánt. Szabad munkaerőpiacot teremtett több ezer év után. Fokozatosan átalakította az ember köznapi életének meghatározó tényezőit is: a helyváltoztatást, a település- és lakáskereteket. Új formákat hozott a helyi igazgatásban, a viselkedésnormákban, az életritmusban.

De tekintsünk előre. Napjaink termelés- és munkaszervezete az előző századéhoz hasonló nagyságrendű változásokat él meg. Az informatika segítségével felerősödnek a globalizálódási tendenciák: mind a termelésirányításban, -szervezésben, kereskedelemben, mind az egyén közlekedés- és helyváltoztatás-rendszerében. Az egyén mozgási és érdeklődési rádiusza szinte határtalanná bővül. A termelésszerve-

zés új technikai véglegesen felörlik a nemzetgazdaságok düledező kerítéseit. Iparos, földműves, értelmiségi munkahelye – dolgozzék akár a legkisebb faluban is – a világszínre lépett. Munkavégző képességeit, eredményességét, termékeit a világszínre mérik.

És figyeljük: a társadalom most szembesül az új hatalmi tényezővel: az információval. A hadsereg, a pénz, a hivatal után ez az új hatalmi eszköz. Az információ, a tudás értékrendteremtő. Az emberi boldogulás, a személyi érvényesülés feltétele. Feltételezésünk csak, még nem bizonyosság: a tudás értékrendteremtő volta majd szükségszerűen növeli a tudás intézményeinek hatalmát, és feltehetően új társadalmi hierarchiákat szül, vagy legalábbis átrendezi a régieket. Évtizedek óta jelen vannak a nyugati világméretű korszakváltás e technikai-technológiai, kulturális és politikai összetevői a polgári társadalmak mindennapjaiban. Társágunk társas életére most zúdult rá az új világerők. Be kell ismerünk: felkészületlenül értek bennünket.

Közösségigazgatás

Korunk ipari-technikai forradalma radikális változásokat tesz lehetővé a közösség-szervezés technikájában. Kegyetlenül kérdőjelezi meg mindenképp az eddigi területigazgatási rendszerek életképességét. Az informatika korában – a mobiltelefonok, az elektronikus sajtó az új technikához igazodó gondolkodásban – más lesz az értelme a „távolság” fogalmának. Az igazgatás, az „ügy intézése” – azaz az adminisztráció – rádiusza, területi határa kitágulhat. És hatékonyabbá válhat. Szétrobbanthatja a régi területigazgatási szervezeteket. Hacsak a régi bürokrácia érdekérvényesítési szervezete nem olyan erős, hogy ellenáll a racionalizálásnak és a szellemi erőfeszítéseket kívánó új technikák elsajátításának.

A múlt század területigazgatási egységei közül vajon melyek maradandóak? Állandónak látszanak a községek, azaz a szűkebb lakóhelyi közösségek. De vajon életképesek-e a múlt század egyéb területszervező keretei? És vajon mi lesz az államok mint területigazgatási egységek sorsa? Maradnak a vaskorszak európai térképére felrajzolt

határok? És maradnak az államok mai funkciói, jogosítványai? A 19. századi ipari forradalmak a területigazgatás alapjává tették anyanyelvűséget. A helyi igazgatáshoz, valamint üzemszervezéshez volt szükséges ez. Így születtek a kontinens nemzetállamai. És ezekre ráépült a gazdasági-kereskedelmi-biztonsági-védelmi adminisztráció.

A mostani új termelés-szervezési elvek nem tűrik a térség totális nemzetállami tagolását. És feszegeti azt az egyén mozgásradiusának, az információcsere rádiuszának tágulása. Az állam múlt századi formája rákényszerül arra, hogy jogosítványokat adjon át a nagyobb integrációs egységeknek. Mindenekelőtt gazdasági-igazgatási és védelmi-stratégiai jogosítványokat. És lehetővé válik, hogy jogosítványokat adjon át a kisebb, az államhatáron belüli regionális, valamint helyi (községi) igazgatási, esetleg szakmai alapon alakuló, autonóm közösség-szervező egységeknek. Nagy kérdés, mennyire fogja a kontinentális integráció gyengíteni a polgárokat és a termelést korlátozó nemzetállamot, és mennyire fogja erősíteni az azoktól független új regionális szervezeteket. Az Európai Unió idevonatkozó állásfoglalásai előnyben részesítik a regionális intézményeket és kezdeményezéseket. Finanszírozási alapelvek – a feladat-, illetve projektfinanszírozás – is ilyen alapon nyugszik. Erőfeszítések ezek a nemzetállami adminisztrációk hatalmi túlsúlyának leépítésére.

A területigazgatási rendszer válságát felerősíti Közép-Európában az a tény, hogy itt a területigazgatási szervezetek (azaz az államok) határai soha nem estek egybe a nemzetek szállásterületeivel. Mi a jövő? Újabb mikro-nemzetállamok, amilyenek az 1991 után létrejött új Szlovákia, Csehország, Szlovénia, Horvátország? Vagy? Éppen ezekre épülve alakulhat ki az új típusú közép-kelet-európai államok föderációja? Amelyről évtizede visszhang nélkül beszélünk? Amely első sorban a negyvenéves kényszerintegráció, a KGST emléke miatt nem lehet népszerű a velünk élő generációk előtt? Vagy lehetséges egy új típusú integrációpluralizmus? Európai, illetve közép-kelet-európai méretekben? Amelyben megmarad az állami szuverenitás, marad az állam területi-igazgatási egység – a közbiztonság, a lokális és a nemzeti

kultúrákat szolgáló igazgatás egysége. De más rádiuszokat követ a gazdasági-termelési integráció: regionális, illetve interkontinentális érdekeket. És mindezekkel egy időben feltétlenül interkontinentális szervezeti formákat követ a biztonsági-védelmi integráció? Különböző szintű és különböző erősségű integrációk, attól függően, hogy a szakágazat – a közösségfinanszírozta igazgatás, biztonság, kultúra, vagy a vegyes-, illetve magánfinanszírozású termelés – igénye mit kíván.

Azt már felismertük: a térség feltöredezettsége kis, autarch, egymással akár szembenálló nemzetállamocskákra, akadályozza a térségben élő társadalmak világszintű versenyképességének kifejlesztését. A számtalan vámterület, munkajogi, törvényhozási különbségek hátráltatják az anyagi gyarapodást: a tőke, a munkakultúra, a szakértelem szabad áramlását. És hátráltatja az emberi-kulturális gyarapodást: az individuális törekvések szabad kifejlődését. Vagyis: éppen a modernizálódás motorjait fékezi. De vajon jelen van-e a politikai akarat, amely ezt egyértelműen megfogalmazza és megérteti a társadalommal? És hol a politikai akarat, mely a következtetéseket végrehajtja? Iparosodott világunk tanított bennünket: ha nincs tudatosan szerkesztett áttétel, a motor – az értelmiség, a politikai szféra – pöröghet, de a kerekek, s a jármű – a társadalom munkaszervezete – mozdulatlan marad.

Informatika, érintkezési kultúra: lingua franca és anyanyelv

Erősödő gazdasági-igazgatási integrációk, az egyén mozgás- és információ-rádiuszának kibővülése a „lét vagy nem lét” kérdését teszi fel a kis anyanyelvi kultúráknak. Az emberi érintkezés technikai új alapokra helyeződnek. Hiszen mi más a nyelv, ha nem az érintkezésrendszer eszköze? Ezért lehet évezredes kultúrrétegek, társasági viszonyrendszerek (a hagyomány) őrzője. És ezért kényszerül folytonos megújulásra. Függően a nyelvet használó társasági élet termelési- és közlés-kultúrájától. Ismeretes: évszázados a vágy egy közös lingua franca, vagy legalábbis néhány lingua franca elfogadására. A lingua franca ma már nem vágy, de kényszerítés. Kényszerít erre bennünket a kontinentális, a globális

szintű információcsere, a globális szinten működő termelés- és igazgatásrendszer kifejlődése.

Az anyanyelvek a nemzetállami keretben a 19. században a helyi termelés- és közösség-szerveződés eszközeivé váltak. Mind a nagy-, mind a kisszámú használó társadalomra épülő anyanyelvek. Most, az informatika kibontakozásának évtizedeiben mindez a lokális érintkezési eszköztár, a lokális anyanyelvű kultúra leértékelődni látszik. Tovább növelheti a leértékelődést a piacgazdaság következménye. A lingua franca igényével fellépő nagy nyelvi kultúrák mögé ugyanis felsorakozik természetesen a tőke: a nagy nyelveket hordozó technikák – film, könyv, folyóirat, de mindenekelőtt az elektronikus információhordozók – hatalmas nyereséges pénzbefektetési területek. A kis, lokális anyanyelvi kultúrák mögül

viszont hiányzik a nagy nyelvi kultúrák gazdagodását gyorsító erős nemzetközi magántőke. A kis kultúrákat hordozó kultúrtechnikai ipari vállalatok nem versenyképesek a világpiacon.

A kérdést, bármily kegyetlen is, fel kell tenni: vajon az integráció korában mennyire szükséges a kis nyelvek fennmaradása? Egyáltalán – és e kérdést már sok évvel ezelőtt feltettük –, kinek az integrált Európáját kívánjuk mi kiépíteni? A nagy nyelvi kultúrák, az angol, francia, német, spanyol (és így tovább) nyelvi kultúrák kontinensét? Mi lesz a kis lélekszámú társadalmak anyanyelvével, így a magyarral, szlovákkal, csehvel, románnal és így tovább? Szétszakad vajon Európa, mint a középkorban, egy, a világ kulturális lingua francáját, a latint annak idején jól-rosszul beszélő mozgékony elitrétegre, és egy alsóbb kulturális, szociális

szintre szorult rétegre? Amelyik csak a lokális érintkezési eszközt – az anyanyelvet – ismerte.

A munkaerő versenyképessége

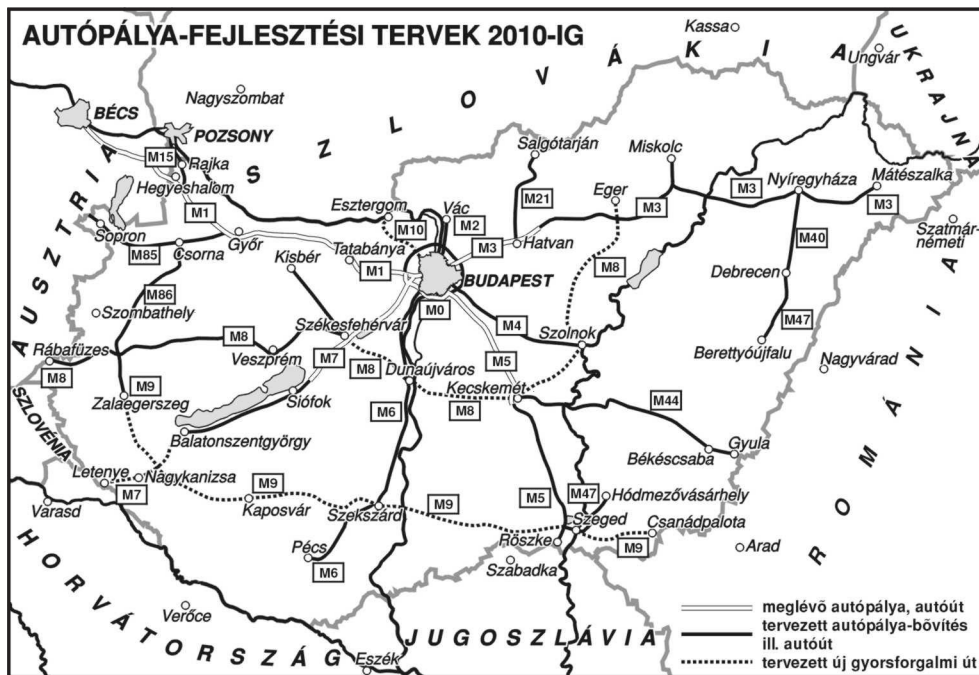
De nem egyszerűen a szellemi kultúra „hogyan tovább”-jának ügye ez. A termelés-szervezése is. Én például kétlem, hogy a 21. század termelési kultúrája – az informatika, az új technika, az atomerőművek és a mind bonyolultabb személyi szerszámok kultúrája – megtűri a vaskorszak munkaerő-tagozódását. Értő szakorőre és a bonyolult berendezések működését alig értő, ún. képzetlen segédmunkásokra. A kalapácsos, talicskás emberre. Akiket a gépkorszak még jól hasznosíthatott. Miként emelhetjük a társadalom e ma túlnyomó többségét alkotó emberanyag közműveltségi-szakmai szintjét az újabb tudományos-technikai forradalom elvárásainak megfelelően?

Tekintsünk vissza: ezt megoldotta másfél száz évvel ezelőtt az állami kötelező alap-, illetve középfokú iskolázás. A maga nagyon is következetesen kialakított követelményrend-szerével: általános nyelvi-műveltségi, környezeti (földrajz, élővilág) és mérési ismeret-együttesével. Mindezt anyanyelven.

De tekintsünk előre: a lokális társadalom belátható időn belül jórészt anyanyelven fog beszélni, írni. Ha nincs világszinten modernizálódott lokális anyanyelv, akkor a munkaerő egy jelentős része kieshet a világfejlődés sodrából. A kis nyelvi kultúrák hordozói, a jövő század magyar, szlovák, román stb. polgárai nem lesznek versenyképesek a világpiacon mint munkavállalók. Az elénk állított kérdés tehát így hangzik: képesek leszünk-e korszerűsíteni anyanyelvünket, az új műszaki-technikai, Glóbusz szélességben nyitott humán kultúra igényeihez igazítani? A nyelvi érintkezés kérdése – nem győzzük ismételni – nem csak úgymond a nemzeti érzés, a hagyományok tiszteletének a kérdése. A nyelvi érintkezés kultúrája a jövőbeni magyar társadalom szociális-anyagi és technikai-termelési alapkérdéseinek legfontosabbika.

A kihívások és a „Kelet”

A nyugati társadalmakban az új világ-tendenciák fokozatosan gyúrták át a

társadalom mindennapjait. Ezt nevezik a társadalomtudósok előszeretettel szerves fejlődésnek. Valóban: egymást követő generációk szinte észrevétlenül, évről évre igazították szokásrendszerüket, életprogramjaikat az új technikákhoz, az új gazdálkodási rendhez, termelési igényekhez, a bontakozó új Glóbusz-szemlélethez. Igazították érintkezési eszköztárukat, ha akadályozta is őket az idegennyelvi kultúrák elsajátításában a nagy nyelvek hordozóinak óhatatlan arroganciája. Kétségtelenül: modernizálták anyanyelvüket.

Itt, az okcidents keleti végein a korszakváltás a most élő generációkat fel-

készületlenül érte. A szovjet rendszerben felnőtt nemzedékeket most sokkoló, idegrendszert megviselő, tanácsatlanságot kiváltó hatások érik. (Azt már csak zárójelben jegyzem meg, hogy a világtendenciákkal való szembesülés sokkhatásait nemcsak a szovjet rendszer néhány évtizedes elzárkózásának következményei okozzák, hanem a sok évszázada meglévő különbség is az okcidents nyugati és keleti fele között.)

Sorsfordító évekről beszélünk.

Tekintsünk vissza. Ismét úgy látjuk: a magyarság utoljára a reformkorban, a 19. század első felében élt meg a maihoz hasonló sorsfordulót. Amikor a

szellemi elitnek szembe kellett néznie az akkori európai korszakváltással, az ipari-technikai forradalommal és a nyomában kibontakozó új társadalmi rend, a polgári rendszer új közösségi értékeivel. A reformkor magyar státusférfitái tág horizontú, tetterős egyéniségek voltak. Akik felismertek korparancsokat és ezekhez alakították korukat. Végrehajtották a szabad munkaerőt biztosító jobbágyfelszabadítást, megalkották az új vállalkozási törvényeket és vállalatokat. Ők voltak, akik beoltották a magyar ugar társadalmát a polgári erényekkel –, hogy Széchenyi kategóriáit alkalmazzam. A korabeli magyar elit korszerű területigazgatási rendszert teremtett a Kárpát-medencében, amely az iparkodás, a közbiztonság, a korszerű igazságszolgáltatás, a helyi igazgatás, majd a közösségirányítás modern művészete, a politika intézményrendszerét adta. Azaz a polgári államot. Segítette a polgári élet működését. A bonyolult üzemszervezési, értékesítési, személyi, települési, igazgatási viszonyok az anyanyelv mint kifejezési eszköz fejlesztését sürgette. Ezt az igényt ismerte fel a szépíró, papi, gazdász, mérnök, közíró értelmiség, amelyik a nyelvújításnak nevezett több évtizedes nyelvi modernizációban cizellált anyanyelvet formált a század közepére a magyarok érintkezési eszköztárából. Így született a ma is beszélt magyar nyelv. Ezzel a segédeszközzel a helyi népesség már eredményesen

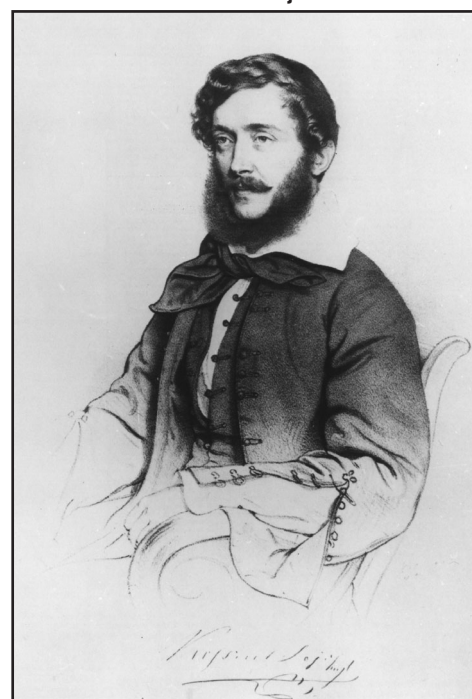
Gróf Széchenyi István

Báró Eötvös József

Kossuth Lajos

zárkózhatott fel a kor világhívásaihoz.

A társadalmi-kulturális viszonyok átglyúrása fél évszázados erőfeszítések folyamata volt. Politikai-fegyveres összeütközések sorozatától kísérve. Egy generáció tagjai vállalkoztak az úttörésre és arra, hogy ha kell, egyénileg fel is őrldjének a közérttelenséggel folytatott küzdelemben. Széchenyi, Wesselényi, Eötvös, Trefort, Szalay, Kossuth, Deák és tucatnyi státus-férfi neve említhető. Szűk, de elhivatott és hatékony elit. Akik megértették koruk kihívásait és képesek voltak világszinten végrehajtani a modernizációt, megteremteni a polgárosodás alapintézményeit.

De tekintsünk előre. A mai elitnek a reformkorhoz hasonlóan kell szembenéznie a világfejlődés kihívásaival. Megtalálni az itt élő lakosság – az állampolgári és nemzeti közösség – helyét a világ új módon szerveződő termelési rendszereiben. Megtalálni a közösség belső életének megfelelő politikai rendszert (politikai és szociális érdekképviselet; pártok, parlament, végrehajtó hatalom viszonyát rendezni). Kielégíteni az új igényeknek megfelelő területi-igazgatási adminisztráció kereteit. Ezen belül igazodni ahhoz a történelmi adottságokhoz, hogy a Kárpát-medencében az etnikai szállásterület és az államigazgatás határai sohasem eshetnek egybe. És igazodni kell az emberi érintkezés – röviden

szólva, az informatikai társadalom – új igényeihez.

Meggyőződés, hogy a történelemben alternatívák vannak jelen. Egyén és közösség előtt egyaránt. S hogy ezen alternatívák felismerése, a világos kérdésállítás életfontosságú. Egyén és közösség szintjén egyaránt. Hogy ne sodródjunk a történésekkel, kiszolgáltatottan. És a történelemben döntési lehetőségek vannak jelen. Lehet jól és rosszul dönteni. A mai magyar vezető réteg döntései évszázadra határozhatják meg az itt élő közösség sorsát. És vajon a hazai társadalmi elitből mely csoportok feladata a jövőbeni alternatívák lehetőségeit kutatni és a jövőre, jelenre vonatkozó kérdéseket feltenni? A válaszom: mindenekelőtt nekünk, a tudományos értelmiségnek a feladata.

Az elit feladatai

A politikai elit ilyen szerepre aligha vállalkozhat. A többpártrendszer, a törvényhozás, a végrehajtó hatalom üzemeltetése lefoglalja e csoport energiáit, figyelmét is. Képzettségét is erre formálja: a törvényhozásra – amely az átmenet esztendeiben érthető módon roppant feladatokat jelent. Ez a csoport – szintén érthető módon – a pártpolitikára összpontosít. Annál is inkább, mert lételemét, a politikacsinálást a pártlistáknak köszönheti. De leköti idejét a helyi-területi képviselet,

amely újdonsága miatt az átmenet korában embert emésztő foglalatosság. Nem beszélve a mindenkori kormányzó pártokhoz tartozó politikusokról, akiknek kormánytisztviselői terheket is viselniük kell.

Marad az elit másik része, az ún. gazdasági és a tudományos elit. Tekintsünk ismét vissza. A másfélszáz évvel ezelőtti, korábbi elitre. Az állam és a nemzet előtt álló stratégiai kérdéseket a független, vagyonos, részben gazdálkodó és értelmiségi csoport tagjai állították. E programok kivitelezésében együttműködtek az országgyűlésben aktív politikusokkal, nyomták, taszították őket a nagyívű összefüggések követése és a szükséges reformelgondolások képviselőjére. Sőt, együttműködés alakult ki – gondoljunk vasút- és vízmérnökeinkre, orvosreformereinkre, magára Széchenyire is – a mindenkori kormányadminisztráció és az értelmiségi elit között. Sőt, később, az 1848–49, majd az 1867 utáni periódusban nem zárkoztak el attól, hogy részt vállaljanak a kormányzati adminisztrációban. Nemcsak a vérbeli pártpolitikussá lett Kossuth, Deák, de Eötvös, Trefort, Horváth Mihály, sőt a párt helyett mindig nemzetben, Európában gondolkodó Széchenyi István is. Mindemellett leglényegesebb jellemzője e maroknyi csoportnak: mindvégig megmaradtak a kor fogalmai szerint is értelmiségi (sőt író) egyéniségeknek.

Új munkamegosztás politika és értelmiség között

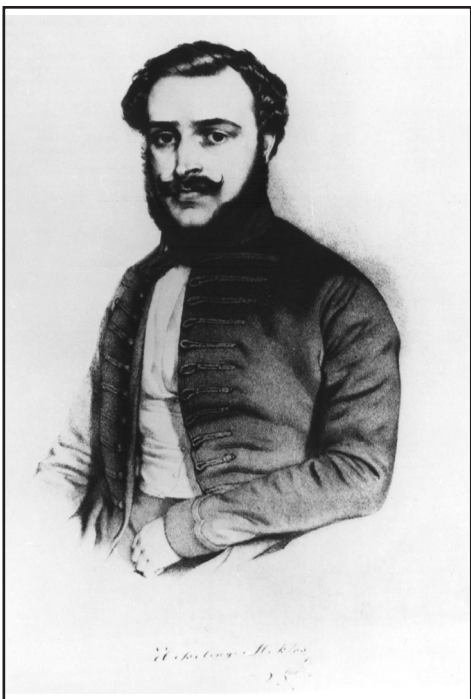
De tekintsünk előre. Természetes tehát, ha a reformkorhoz hasonló sorsfordulón a gazdasági és tudományos értelmiségtől várjuk azt, hogy korunk világmozgásának hatásaira figyelmeztesse a honi társadalmat, s hogy vállalja az állásfoglalásokat a jövőnkét évszázadra meghatározó kérdésekben, s hogy ösztönözze a politikai elitet: szolgálja a modernizációt, rendelje alá a maga és pártjai csoportérdekeit a közösség egészének.

A tudományos és a politikai elit új típusú munkamegosztására van szükség. Ehhez kétségtelenül új típusú tudósi és új típusú politikusi magatartás szükséges.

Felismerés és alkotás. Ez a mi dolgunk.

GLATZ FERENC

Báró Wesselényi Miklós

Deák Ferenc

